

РОЗДІЛ 1 УКРАЇНСЬКА МОВА

УДК 911.161.2'42:821.161.2-6Яро
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.1>

ЖАНРОВА ПАЛІТРА ЕПІСТОЛЯРІЮ ЄВГЕНІЇ ЯРОШИНСЬКОЇ GENRE PALETTE OF EPISTOLARY WORKS BY YEUVHENIIA YAROSHYNKA

Антофійчук А.М.,
orcid.org/0000-0001-5570-6260
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри сучасної української мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

У статті здійснено аналіз епістолярної спадщини буковинської письменниці кінця XIX – початку XX ст. Євгенії Ярошинської з погляду жанрового розмаїття. Виокремлено жанри епістол, характерних для епістолярного мовлення письменниці, на основі реалізації Я-інтенцій автора, засобів та способів вираження цих задумів, систематизовано та описано спеціалізовані мовні засоби оформлення текстів листів різних жанрових виявів. Визначено основні жанрові вияви епістолярію письменниці: листи-подяки, листи-прохання, листи-автобіографії, листи-вітання (поздоровлення), супровідні листи, дружні листи. Встановлено, що маркерами листів-подяк є слова подяки із вказівкою на причину подяки; листи-привітання репрезентовані компліментарними висловами; для жанру автобіографічних листів є характерними конструкції-самохарактеристики, які дають змогу авторові представити більш повну інформацію про себе, свою діяльність, уподобання та смаки; просьба у листах-проханнях виражена висловлюваннями з перформативами – предикатами прохання, імпліцитним способом вираження прохання є питальні конструкції – квестиви; в листах-супровадах до творів, статей, що їх письменниця надсилала редакторам видань для публікації коротко резюмовано про твір, побажання автора, що стосуються термінів видання, сподівання на схвалення до друку, в оформленні таких листів використано односкладні номінативні та означено-особові конструкції, різні типи складних речень; листи-відповіді містять відповіді на конкретні запитання адресанта, є лаконічними, чіткими епістолярними текстами, які мають традиційну епістолярну структуру, в них зафіксовано вирази на позначення послідовності думок, графічні виділення слів, виразів, значення чи особливості вживання яких пояснює автор, пояснення, оформлені складнопідрядними конструкціями причини; характерними ознаками дружніх листів є загальна невимушена, доброзичлива тональність, вживання зменшено-пестливих форм імен, широкий спектр експресивно-виражальних засобів: різні типи переносного значення слова, різні мовні повтори, емоційно-оцінні побудови та інші стилістичні прийоми, особливо виразними у дружніх листах є оцінні авторизовані Я-вислови, що містять вказівку на автора оцінного судження.

Ключові слова: епістолярний стиль, епістолярний дискурс, епістолярне спілкування, дуальність епістолярного спілкування, епістолярний жанр, Я-інтенції, Євгенія Ярошинська.

The article analyzes the epistolary heritage of the end of the nineteenth – early twentieth centuries Bukovynian writer Yevheniia Yaroshynska from the point of view of genre diversity. The author distinguishes epistolary genres peculiar to the writer's epistolary speech on the basis of the textual realization of the author's I-intentions, as well as the means and ways of expressing these ideas. The paper also systematizes and describes specialized linguistic means of epistolary texts belonging to various genre expressions. The study establishes that the markers of thank-you letters are the words of gratitude with the indication on the reason of gratitude. Greeting letters are represented by complimentary expressions. The genre of autobiographical letters is defined by self-characterizing constructions, which allow the author to provide more complete information about herself, her activities, preferences and tastes. The request itself in the letters-requests is expressed by the statements that include performatives, i.e. the predicates of the request. The implicit way of expressing the request is demonstrated by the questioning constructions, in other words, by the quests. The letters accompanying literary works and articles, which the writer sent to the editors for publishing, briefly summarize the work itself, as well as the author's wishes regarding the terms of the publication, the expectations of approval for printing. The design of such letters includes monosyllabic nominative and definite-personal constructions, different types of complex sentences. The letters-responses contain answers to specific questions of the addressee; they are concise, accurate epistolary texts that have traditional epistolary structure. They have expressions that point out the sequence of thoughts, graphic emphasis of words, expressions, meaning or peculiarities, the usage of which is explained by the author. These explanations are formed by subordinate clauses of cause. The characteristic features of the friendship letters include the following: general, unconstrained, benevolent tone, the use of diminutive forms of names, a wide range of expressive means, such as: various types of figurative meaning of the word, various kinds of linguistic repetitions, emotional-evaluative formations and other stylistic means. Evaluative personalized I-statements are considered to bear significant expressiveness in friendship letters and contain an indication of the author of evaluative opinion.

Key words: epistolary style, epistolary discourse, epistolary communication, duality of epistolary communication, epistolary genre, I-intentions, Yevheniia Yaroshynska.

Постановка проблеми. Епістолярне спілкування є предметом різновекторних досліджень лінгвістики та літературознавства. Адже епістолярний дискурс суттєво відрізняється від інших типів дискурсу мовним оформленням, переважно писемною формою вияву, традиційністю (навіть до деякої міри ритуальністю) у відборі мовних засобів. Маючи в основі полярність *адресант – адресат*, епістолярне спілкування реалізовує широке коло прагматичних настанов, які і є стрижнем цієї дуальності в кожному конкретному вияві.

Будь-який лист має на меті донести до адресата певну інформацію: прохання, подяку, запрошення, привітання, відповідь на конкретні запитання, інформування про життєві події, їхній аналіз, вираження власного ставлення до ситуацій чи явищ, просто нагадування про себе тощо. В оформленні цих настанов першочергову роль відіграють мовні образи автора послання та адресата. У кожному конкретному вияві адресант бере до уваги особистість адресата: його вік, стать, рівень освіченості, обізнаності у порушуваній у листі темі, часто політичні погляди, морально-етичні та релігійні переконання тощо. У зв'язку з цим листи можна об'єднати за способами подачі інформації та мовними засобами її репрезентації, що й виформує жанри епістолярію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. П. Дудик, зазначаючи, що існують різні жанри епістолярних текстів, констатує, що найбільш вживаними є жанри приватного та приватно-ділового листування, виокремлюючи серед зразків приватних листів родинно-побутові та інтимно-товариські типи [3, с. 94–96].

К. Ленець вважає доцільним виділяти три типи листів, залежно від «теми й мети послання, існуючих традицій, взаємин кореспондентів, особистості автора, його настрою у момент написання»: родинно-побутові, інтимно-товариські, приватно-ділові [4, с. 175].

С. Шабат-Савка веде мову про реалізацію Я-інтенцій епістолярного дискурсу, які виражають «апеляцію адресанта до адресата з метою поінформувати про щось, увести в коло певних подій, передати емоційний стан, особистісне переживання, оцінне ставлення до дійсності, загалом суб'єктивний пласт індивідуальних одкровень» [10, с. 302]. Дослідниця визначає центральною категорією епістолярного дискурсу *Я-інтенцію*, через призму якої відбувається відбір мовних засобів в оформленні того чи того типу листа.

Незважаючи на низку фундаментальних досліджень із теорії епістолярного дискурсу (С. Богдан [1],

В. Грещука [2], К. Ленець [5], Г. Мазохи [6], А. Найруліна [7], М. Сірого [9], С. Шабат-Савки [10] та ін.), не існує поки що чіткої класифікації епістолярних жанрових виявів. Це й визначає актуальність нашої розвідки.

Ми маємо на меті визначити жанрову парадигму епістолярного спілкування Є. Ярошинської, описати й систематизувати мовні засоби презентації епістолярної інформації, що є характерними для кожного жанрового вияву.

Постановка завдання. Реалізація мети передбачає розв'язання низки завдань:

– відштовхуючись від дуальної природи епістолярного дискурсу, визначити жанрові реалізації епістолярного дискурсу Є. Ярошинської;

– визначити Я-інтенції, які є ядром певного епістолярного жанру;

– систематизувати й описати спеціалізовані мовні засоби вираження кожного жанрового вияву послань Є. Ярошинської.

Виклад основного матеріалу. Є. Ярошинська, буковинська письменниця, фольклорист, педагог, громадський діяч кінця XIX – початку XX ст., листувалася з представниками інтелігенції Буковини того часу – Ю. Федьковичем, О. Кобилянською, К. Малицькою, М. Павликом та ін. Листи, що стали матеріалом нашого дослідження, вміщені у зібранні «Вибрані твори» (Київ, 1958, упорядник А. Коржупова) [12].

Спілкування в листах розкриває нові грані особистості Є. Ярошинської, її внутрішнього світу, моральних якостей, особистісних рис, вибудовує цілісність загального уявлення про постать письменниці.

Епістолярій Є. Ярошинської представлений багатоманітною жанровою палітрою. В основі кожного епістолярного жанрового вияву – конкретні комунікативні ситуації, що базуються на намірах автора епістолярного тексту.

Листи-подяки зумовлені авторським наміром вдячності адресатові за певні позитивні дії, реакції, відгуки на прохання адресанта. Характерними маркерами таких епістол є слова подяки (*дякую, вдячна*), якими, як правило, після шанобливих звертальних формул письменниця розпочинає тексти листів. У цих конструкціях обов'язковою є вказівка, сформована синтаксею *за+Зн.в.*, на причину подяки: *Високоповажний пане! Дякую Вам за Ваш поштенний лист і за раду, мені в нім уділену* (До Юрія Федьковича) [12, с. 371]. Вживання частки *не менш* при перформативному маркері *вдячна* у прохальних висловленнях у структурі листа-подяки вказує на применшення важливості майбутніх інших дій

реципієнта, за які вдячна автор листа, а навпаки, на важливість і рівновартісність цих дій: *Не менш єсьм Вам вдячною за Ваше предложенє мені спис творів, котрих читанє було би для мене корисним, подати* (До Юрія Федьковича) [12, с. 371].

Виражаючи глибоку повагу, щире поцінування прихильності та уваги Ю. Федьковича до особистості письменниці, Є. Ярошинська ніби проектує подальше спілкування обіцянням дотримуватися порад авторитетного адресата, переконанням його в необхідності й важливості цих рекомендацій. Іntenція запевнення реалізується імпліцитним промісивним висловленням із дієслівним компонентом наказового способу *будьте*, що виражає обов'язковість виконання обіцяного в майбутньому, має відтінок категоричного переконання адресата: *Будьте пересвідчені, високоповажний пане, що я тої ради завсіди триматися буду й лише в користь мого бідного, но чесного народа руського писати буду* (До Юрія Федьковича) [12, с. 371].

Перформативи вибачення (*простіть*) та прохання (*прошу*) введені Є. Ярошинською у висловлення, що мають на меті презентувати її скромність, почтивість її до віддаленого в часі і просторі співрозмовника, а також входять у структуру висловлень-виправдань: *Простіть, если Вам мій лист здається в деяких місцях неясний, і прошу подумати, що я лише од кількох місяцей студіюю руську мову, то значить по-руськи правильно писати, бо читати знаю ще од мого 5 року життя* (До Юрія Федьковича) [12, с. 372]. Вдячно-похвальний тон таких побудов виражено пошанними апелятивами, метафорами, урочисто-піднесеними лексемами та словосполуками *високоповажний, честь, слава, права дорога: Прошу Вас, високоповажний пане, будьте і надалі моїм ангелом-хранителем, котрий би мене остерегав і на праву дорогу, котра провадить до честі і слави, напровадив* (До Юрія Федьковича) [12, с. 372].

Радість, втіха від уваги «метра» художнього слова, почуття щирої вдячності письменниці зумовлюють її прагнення до подальших контактів з Ю. Федьковичем, вона сподівається на особисту зустріч і довірливу бесіду з ним; ця надія вербалізована у фінальній частині листа-подяки: *При случайності посіщу Вас, високоповажний пане, і тоді скажу Вам усно, як я Вас високо поважаю і як мене Ваше вніманіє зо мною тішить* (До Юрія Федьковича) [12, с. 372].

Типовим зразком листа-привітання (поздоровлення) є лист Є. Ярошинської до Ю. Федьковича з нагоди двадцятип'ятиріччя

літературної діяльності письменника. Жанр листів-привітань презентує компліментарний тип дискурсу, який позначений оцінними конструкціями – як загальною оцінкою, так і оцінкою особистих професійних, морально-етичних якостей адресата. За визначенням Н. Шапран, компліментарне висловлення – це «висловлення, що містить позитивну оцінку адресата, його особистих якостей, вчинків і т.д. зі сторони мовця, використовуючи яке, мовець досягає мети викликати в адресата позитивний емоційний стан» [11, с. 422]. Саме такий намір адресанта створює атмосферу приємного спілкування, задоволення від нього. З одного боку (боку того, кому адресоване компліментарне висловлення), викликає почуття впевненості, самодостатності, а з іншого (боку автора компліментів) – сподівання прихильності, вияв поваги до співрозмовника.

Лист-поздоровлення до Ю. Федьковича насичений шанобливими епітетами, урочистими лексемами *торжественний, утішний, радісний день; благожеланіє, честь*; важлива просвітницька діяльність письменника знайшла втілення у метафоричному вислові *ярким світлом просвіщення очі отворяете* [буковинським русинам]. Вияв пошани до адресата марковано графічно: *Високоблагородний Господине!* (До Юрія Федьковича) [12, с. 372]. Щирість слів похвали письменниці, їхню безкорисливість передають конструкції з прикметниковими лексемами (*сердечне благожеланя*), конструкції, що побудовані на протиставленні (*коротке, но щире благожеланіє*).

Є. Ярошинська, представник населення Буковини, славить та вітає Ю. Федьковича від імені усіх буковинців, засобом метонімії *Ціла Буковинська Русь радуєся* *десь річницею* *Вашої двадцятип'ятилітньої літературної діяльності* передає радісні настрої великої кількості поціновувачів творчості Буковинського солов'я. Письменниця переконливо стверджує, що радість, яку відчуває вона в цей святковий день, є всеохопною: *Прийміть, Вбл. Г., се коротке, но щире блажеланіє в день, для Вас такий радісний, і будьте пересвідчені, що воно находить відгомін в серці кожного русина* (До Юрія Федьковича) [12, с. 372].

Завершальна епістолярна формула *Остаюсь з глибоким почетом* також засвідчує поважливе, шанобливе ставлення до адресата.

В епістолярії багатьох письменників засвідчено листи-автобіографії. Причини написання таких листів можуть бути різними, проте зазвичай це відповіді на запити адресатів. Цінність

таких епістол особлива, оскільки біографічні факти в них подано з першоджерел: це точні дати (окрім випадків, коли автор має на меті приховати свій вік чи інші життєві факти), справжні імена, прізвища, імена по батькові, псевдоніми, точні адреси, назви установ, організацій, населених пунктів, навчальних закладів та ін.

У листі до І. Левицького на прохання адресата Є. Ярошинською представлено її життєпис, в якому подано інформацію про місце і час народження, про походження роду, освіту, про перші спроби пера і те, що спонукало до письменницької діяльності, про фольклористичну та педагогічну діяльність, подано також список праць. У родині Є. Ярошинської спілкувалися українською мовою, проте, зважаючи на історичні та суспільно-політичні обставини, освіту вона здобувала німецькою, тому на формування літературних вподобань, як зазначає сама письменниця, мали вплив твори німецьких класиків Гете, Шіллера, Лессінга, Гердера, Гейне, Гейбеля та ін. Варто зазначити, що прізвища німецьких митців відтворено мовою оригіналу *Goethe, Schiller, Lessing, Herder, Heine, Geibel*, що можна пояснити німецькомовною освітою письменниці та читанням творів в оригіналі. І саме враження від улюблених творів цих митців спонукали Є. Ярошинську до написання німецьких поезій, які письменниця не насмілювалась видавати, але невпевнене бажання оприлюднити свою творчість, все-таки, було, що виражено конструкцією із вставним словом ймовірності дії *може* та обставинним поширювачем *коли* у значенні «колись», «згодом», «пізніше»: *Се читання мало на мене такий вплив, що і я почала писати німецькі поезії. Маю їх спорий зшиток з того часу, але не мала-м відваги дати їх до друку, хоть німці мене до того заохочували. Може, коли учиню се* (До Івана Левицького) [12, с. 368]. Письменниця пише, що не лише німецькі культурні діячі сформували її творчу манеру і мали вплив на її творчість, а й польські, російські класики і, звісно, творчість українських корифеїв І. Котляревського, Є. Гребінки, Марка Вовчка, Г. Квітки-Основ'яненка, Панаса Мирного, Т. Шевченка, І. Франка, Ю. Федьковича та ін. А особливо до вподоби письменниці були твори Ю. Федьковича, ця прихильність вербалізована в авторизованій структурі синтаксею *на + Р.в.* та оцінно-характеризувальним ад'єктивним зворотом: *Федькович робив на мене велике враження: его песимістичні поезії, повні ніжної краси, читала-м по кілька раз, навіть вчила-м ся їх напам'ять* (До Івана Левицького) [12, с. 368].

В основі автобіографічної інформації про фольклористичну діяльність – велике захоплення, зачарування буковинською усною народною творчістю. Письменниця ніби заново відкриває для себе приховані перлини свого народу, його мови (*я пізнала, відкрився мені*), замилюється незвіданими досі красотами і різнобарв'ям чистого, високого духу простого люду, його можливостей (*скарб народної словесности, краса народної мови, великі інтелектуальні здібності*). Письменниці прикро, що такий потенціал українського фольклору не є реалізованим повною мірою, не розвивається на повну силу з об'єктивних причин: *<...> Відкрився мені весь скарб народної словесности, вся краса народної мови і поезії. Я пізнала, що сей наш народ, котрий другі народи називають некультурним, має великі інтелектуальні здібності, котрі нема кому розвивати, бо ледве хто єму сприяє* (До Івана Левицького) [12, с. 369].

Завершальна частина автобіографії засвідчує шляхетність, скромність Є. Ярошинської: вона виражає вдячність адресатові за увагу до її праці, що виражено формулами пошани, подяки, а характеристика власної діяльності – відокремленим означальним поширювачем зі значенням самооцінки: *От Вам, Вп. Пане, і все, що я маю за себе сказати. Дякую Вас сердечно, що хочете і моїй, так маловажній, праці дати місце в Вашім творі* (До Івана Левицького) [12, с. 369]. Взагалі для жанру автобіографічних листів є характерними конструкції-самохарактеристики, які дають змогу авторові представити не суху, а «оживлену», більш повну інформацію про себе, свою діяльність, уподобання та смаки.

Листи-прохання мають на меті у ввічливій формі попросити про певну послугу. В епістолярії Є. Ярошинської це прохання про прийняття до друку чи сприянню, рекомендації друку її творів. За структурою це зазвичай короткі, лаконічні листи, що містять слова на позначення прохання, вибачення, супровідні пояснення, уточнення, вказівки на причин передумови появи твору тощо.

Просьба в такому типі листів може бути вираженою в різний спосіб. Насамперед, це спеціалізовані висловлювання з перформативами – предикатами прохання. Спеціалізованим засобом вираження прохання є також лексеми на позначення прохання, як, до прикладу, *бажання* у функції іменної частини складеного присудка в умовному способі у значенні дійсного теперішнього часу: *Було би се моїм бажанням, щоби мої оповідання, які будуть видрукувані в сім році, вийшли окремою книжкою* (До Костянтини

Малицької) [12, с. 401]. Підсилює значення прохання наступне речення з етикетною формулою **будьте ласкаві**: *Будьте й Ви, Пані, ласкаві займатись цією справою* (До Костянтини Малицької) [12, с. 401].

Імпліцитним способом вираження прохання є питальні конструкції – квестиви, за Почепцовим [8, с. 64], які в різних комбінаціях з іншими типами речень можуть виражати надію автора на позитивну відповідь: <...> *Маю ще одне питання до Вас, пане Добродію, іменно, чи можу прислати довшу повість до «Вісника» з життя наших попів, чи буде вона в «Віснику» прийнятою?* (До Івана Франка) [12, с. 400]. Сподівання Є. Ярошинської на схвальну відповідь виражене конструкцією з перформативом умовного способу у значенні дійсного (теперішнього часу) **просила би-м**: *Просила би-м дуже о ласкаву відповідь* (До Івана Франка) [12, с. 400].

Професійною спрямованістю епістолярного спілкування Є. Ярошинської з більшістю адресатів зумовлене виокремлення ще одного жанру, близького за інтенційним виявом до попереднього жанру, – **листів – супроводів до творів, статей**, що їх письменниця надсилала редакторам видань для публікації. Це також лаконічні листи, в яких коротко резюмовано про твір, побажання автора, що стосуються термінів видання, сподівання на схвалення до друку. В оформленні таких листів використано односкладні номінативні побудови або односкладні означено-особові конструкції, які розпочинають супровідний лист і презентують твір чи публіцистичну працю письменниці: *От моя дальша стаття о селянках* (До Михайла Павлика) [12, с. 377]; *Посилаю Вам опись подорожі до Праги і статтю о жінках* [12, с. 391]; складнопідрядні з'ясувальні конструкції; складнопідрядні речення з послідовною підрядністю з підрядними з'ясувальними та означального типу, за допомогою яких письменниця виражає прикрий подив із того факту, що порушена нею проблема не висвітлювалася в тогочасних часописах, сподівання на успішне продовження справи, про яку так щиро вболіває автор: *Мене дуже дивує, що галичанки не пишуть нічого на сю тему <...> Я дуже бажала б, щоб се наше стремленє [мало] хоть який-такий успіх, бодай той, щоби в тих селах, де суть читальні, читались такі статті а правах жеицин і таким чином щоби довідались, що і їм належить хоть одробиночка рівноправності* (До Михайла Павлика) [12, с. 377].

Листи-відповіді містять відповідь/відповіді на конкретне/конкретні запитання адресанта. Це лаконічні, чіткі епістолярні тексти, які мають

традиційну епістолярну структуру. Зазвичай запитання адресата стосуються літературної діяльності письменниці, конкретних творів, уривків творів, фактів, у них відтворених. У таких листах фіксуємо вирази на позначення послідовності думок (**на перше, потому**), графічні виділення слів, виразів, значення чи особливості вживання яких пояснює автор, пояснення, оформлені складнопідрядними конструкціями причини: *Спишуся відповісти Вам на Ваші запитання, а то на перше: Не кажесть ся Анничко, але Аничко, бо нарид так тут вимовляєть* (До Михайла Павлика) [12, с. 376]. У деяких випадках, пояснюючи вживання певних слів чи сполучень слів, письменниця повністю покладається на професійну майстерність адресата, виражаючи цим повагу до нього, та вказуючи на його авторитет: *Потому своих дітей або свої діти, оба вирази употребляються однаково, тож най буде той, котрий Вам здається милозвучнішим* (До Михайла Павлика) [12, с. 376].

Характерними ознаками **дружніх листів**, які становлять більшу частину епістолярію Є. Ярошинської, є загальна невимушена, доброзичлива тональність, вживання зменшено-пестливих форм імен, широкий спектр експресивно-виражальних засобів: різні типи переносного значення слова, різного роду мовні повтори, емоційно-оцінні побудови та інші стилістичні прийоми. Особливо виразними у дружніх листах є оцінні авторизовані Я-вислови, що містять вказівку на автора оцінного судження. В епістолярній спадщині Є. Ярошинської це листи до близьких за духом та переконаннями приятельок О. Кобилянської, К. Малицької. Тематика таких листів різноманітна: повідомлення про якісь події, життєві ситуації, вираження ставлення до певних явищ чи ситуацій, міні-розповіді з життя, спогади тощо.

Висновки. В основі виокремлення епістолярних жанрів – дуальна природа породження епістолярної інформації, полярними точками якої є категорії адресанта й адресата. Позиція адресанта визначає Я-інтенції епістолярного спілкування, образ адресата визначає мовні засоби, способи реалізації конкретного наміру.

Мовне оформлення конкретних епістолярних жанрів базується на Я-висловленнях, які, залежно від жанрового вияву, можуть виражати подяку, прохання, привітання, оцінні судження, емоційні реакції, аналіз ситуацій тощо і мають спеціалізовані різнорівневі мовні засоби – етикетні формули, перформативи, різні синтаксичні конструкції за метою висловлювання та структурою та ін.

Жанровий аналіз епістолярної спадщини Євгенія Ярошинської показав різноманіття прагматичного втілення епістолярної інформації і презентує такі епістолярні жанри: листи-подяки, листи-

прохання, лист-автобіографію, листи-вітання (поздоровлення), супровідні листи, дружні листи.

Подальше дослідження порушеної проблеми поглибить теорію епістолярного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богдан С. Лист як особливий вид комунікативної діяльності. Проблемні питання синтаксису. Чернівці : ЧДУ, 1997. С. 157–163.
2. Ґрещук В. Лінгвістичний аспект листування. Василь Стефаник – художник слова. Івано-Франківськ : Плай, 1996. С. 165–176.
3. Дудик П. Епістолярний стиль мови і мовлення. *Стилістика української мови : навч. посібник*. Київ : Академія, 2005. С. 94–99.
4. Ленець К.В. Епістолярний стиль. *Українська мова : енциклопедія* / редкол. : Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), М.П. Зяблюк та ін. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 174–175.
5. Ленець К.В., Пильнський М.М. Епістолярний стиль в історії нової української літературної мови. *Жанри і стилі в історії української літературної мови*. Київ : Наук. думка, 1989. 288 с.
6. Мазоха Г.С. Теоретичні аспекти дослідження письменницького епістолярю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філологічні науки»*. 2013. № 2 (1). С. 152–161.
7. Найрулін А.О. Епістолярій М. Коцюбинського в історії української літературної мови (особливості конотації епістолярю письменника) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». Луганськ, 2005. 19 с.
8. Почепцов Г.Г. Анализ перформативных высказываний. *Филологические науки*. 1982. № 6. С. 63–66.
9. Сірий М. Деякі структурні особливості епістолярного стилю української мови. Питання словотвору і граматичної структури української мови. Дніпропетровськ, 1979. С. 37–42.
10. Шабат-Савка С. Вербалізація я-інтенцій в епістолярній комунікації. *Категорія комунікативної інтенції в українській мові* : монографія. Чернівці : «Букрек», 2014. С. 301–309.
11. Шапран Н. Функціональні особливості компліментарних висловлень в англійському дискурсі. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна*. 2009. Вип. 11. С. 421–428.
12. Ярошинська Є.І. Вибрані твори. Київ : Держ. вид-во художньої л-ри, 1958. 462 с.

УДК 811.161.2'243:371.3.001.76

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.2>

НОВІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

NEW APPROACHES TO BUILDING COMMUNICATIVE COMPETENCE WHILE TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Василькевич Г.П.,

orcid.org/0000-0002-7590-3912

кандидат філологічних наук,

молодший науковий співробітник

Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

Руснак О.Р.,

orcid.org/0000-0002-8727-1625

молодший науковий співробітник

Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

У статті розглянуто інноваційні засоби викладання української мови як іноземної, що активізуються в нових методологічних підходах. Проаналізовано основні аспекти інтегрованого підходу до навчання, а саме інтеграції змісту і форм у процесі викладання української мови як іноземної. На основі міжкультурного комунікативного підходу як пріоритетного виявлено доцільність застосування в навчальному процесі міждисциплінарного критерію до навчання, що є важливою умовою і результатом комплексного підходу в навчанні іноземців. У центрі уваги – сучасні